

בג"ץ 7914/12 - פלוני נ' ממשלת ישראל ואח'

בג"ץ 7914/12 - פלוני נ' ממשלת ישראל ואח'עליו

בג"ץ 7914/12

פלוני

נגד

1. ממשלת ישראל

2. שירות הביטחון הכללי

3. המינהלה הביטחונית לסיוע

בבית המשפט העליון בשבתו כבית משפט גבוה לצדק

[15.10.2013]

כבוד השופט ס' ג'ובראן

כבוד השופט צ' זילברטל

כבוד השופט א' שהם

עתירה למתן צו על תנאי וצו ביניים

בשם המשיבים:

עו"ד עומרי אפשטיין

תאריך הישיבה:

ח' בתשרי התשע"ד

פסק-דין

השופט א' שהם:

1. לפנינו עתירה למתן צו על תנאי נגד המשיבים, יחד ולחוד, המורה להם "לנמק מדוע הופסק הסיוע בתשלום שכר דירה ומדוע לא נרכש דיור קבוע עבור העותר ובני משפחתו המתגוררים יחדיו". יצוין, כי העותר ביקש ליתן לו צו ביניים, במסגרת עתירה זו, אך הבקשה נדחתה בהחלטה שניתנה על-ידי, ביום 25.12.2012. העתירה

2. בעתירתו טוען העותר כי גויס, בשנת 1970, כסייען בשירות המשיבים, ובמשך שנים רבות הוא הציל "לא מעט" מאזרחי מדינת ישראל, תוך סיכון חייו וחיי בני משפחתו. לדבריו, הוא מילא כל משימה שהוטלה עליו על-ידי מפעיליו, ומדובר בנושאים בטחוניים "שלא ניתן לפרטם מעל כתב עתירה זה". עוד נטען, כי בשנת 1993 עם חתימת הסכם אוסלו, הוא נדרש להעתיק את מקום מגוריו מיריחו לתחומי מדינת ישראל, מתוך דאגה לשלומם ובשל החשש לפגיעה בו, עקב הסיוע שהושיט לגורמי הבטחון. עובר להעתקת המגורים, הובטח לעותר על-ידי נציג המשיבה 3 (להלן גם: המינהלה) כי תוענק לו אזרחות ישראלית "כולל מגורי קבע במסגרת תוכנית שיקום לכל מי שסייע לשירותי המשיבים". ביום 12.4.1994, העתיק העותר את מקום מגוריו לתחומי מדינת ישראל, ובמקביל הוענקה לו תעודת זהות ישראלית "כאזרח מהמניין", והוא קיבל שכר חודשי בסכום של 3,000 ₪, בנוסף לתשלום שכר דירה של דירה ששכר עבורו ועבור בני משפחתו. לטענת העותר, בשנת 2001 קוצץ סכום הסיוע החודשי לכדי 1,000 ₪, סכום ששולם לו עד לחודש ינואר 2004, מועד בו הוא נאסר למשך שלוש שנים, בגין ביצוע עבירה פלילית. עם תחילת מאסרו, הופסק לחלוטין הסיוע שניתן לו על-ידי המשיבה 3 "כולל תשלום שכר הדירה עבור משפחתי ושלוש ילדי הקטינים". לאחר שחרורו של העותר מהמאסר, בחודש ינואר 2007, הושב הסיוע החודשי בסך 1,000 ₪ על כנו, וכן שולם לו שכר דירה עד לחודש נובמבר 2012, מועד בו נטען כי תוכנית השיקום הסתיימה. לטענת העותר, נעשה הדבר בניגוד להבטחה טלפונית שניתנה לו על-ידי נציג המשיבה 3 "המכונה סלומון", שאותו לא ראה העותר פנים אל פנים. בעקבות הפסקת הסיוע, פנה העותר אל מר יגאל פרסלר, נציב קבילות סייענים במשרד ראש הממשלה, בבקשה לבדוק את דרך טיפולה של המשיבה 3 בעניינו.
3. ביום 17.10.2012, נשלח לבא כוחו של העותר, עו"ד מנחם מור, מכתב תשובתו של מר יגאל פרסלר (נספח ג' לעתירה) ממנו עולים הפרטים הבאים:
- א. העותר טופל על-ידי המשיבה 3 החל מחודש מרץ 1990 ועד לחודש יוני 2001.
- ב. עם סיום הליך השיקום, הוחלט להעניק לעותר סיוע בסכום של 1,000 ₪ לחודש ותשלום שכר דירה, למשך 10 שנים. דבר ההחלטה נמסר לעותר בפגישה שהתקיימה ביום 26.6.2001.
- ג. למרות שהסיוע בשכר דירה אמור היה להסתיים בחודש יולי 2011, הוחלט לפנים משורת הדין, להאריך את התקופה, עד לחודש נובמבר 2012.
- ד. בתחשיב הכללי, קיבל העותר סיוע מהמשיבה 3 בסכום כולל של 890,120 ₪ בנוסף לקבלת תיעוד מתאים, לו ולבני משפחתו.
- ה. עוד נאמר במכתב, כי מעולם לא הובטח לעותר כי יינתן לו סיוע ברכישת דיור קבע, והדברים הובהרו לעותר בפגישות שהתקיימו עימו, שהאחרונה שבהם היתה ביום 30.7.2012.

לטענת העותר, ובניגוד לאמור במכתבו של מר פרסלר, לא נמסר לו מעולם כי הוא אינו זכאי לסיוע לשם רכישת דיור קבע, ולדבריו נאמר לו כי כשתתקבל החלטה להעניק דיור קבוע לסייענים "העותר יכלול בהחלטה זו". עוד נטען, כי בפגישה שהתקיימה בחודש יולי 2012 נאמר לו, לראשונה, כי הוא אינו זכאי להמשך שיקום ואינו נכלל בגדר הזכאים לקבל דיור של קבע, כפי שהובטח לו על-ידי המשיבה 3 "עוד בטרם העתיק את מגוריו משטח יריחו לתחומה של מדינת ישראל". לטענתו, הוא נדרש לחתום, באותה פגישה, על מסמכים, לפיהם נודע לו במפגשים קודמים על סיום תהליך השיקום, דבר שאינו נכון. העותר סירב לחתום על מסמכים אלה, מאחר שתוכנם אינו אמת, ולטענתו מעולם לא נמסר לו על סיום תהליך השיקום, או על חוסר זכאותו לדיור קבע. לגישת העותר, ההחלטה על סיום השיקום והעדר הזכאות לדיור קבוע, הינה "החלטה בלתי מוסרית ובלתי חוקתית", והיא עומדת בניגוד להבטחות הרבות שקיבל. החלטה זו משמעה "גזר דין מוות לעותר ובני משפחתו העלולים למצוא את עצמם מושלכים לרחוב ללא קורת גג".

העתירה הוגשה ביום 1.11.2012, ולטענת העותר אם תאושר ההחלטה להפסיק את הסיוע בשכר דירה, לא יהיה באפשרותו לממן את דמי השכירות ו"העותר יאלץ לגור ברחוב בתקופת החורף הקרובה".

תגובת המשיבים לעתירה

4. לטענת המשיבים, יש לדחות את העתירה על הסף, הן בשל חוסר ניקיון כפיים מצידו של העותר, אשר בא לידי ביטוי בהצגת תמונה עובדתית חלקית והעלמת פרטים ומסמכים רבים, והן בשל שיהוי רב בהגשת העתירה. עוד נטען, כי יש לדחות את העתירה גם לגופה בהעדר עילה להתערב בהחלטות המשיבה 3, בעניינו של העותר "שהתקבלו בהתאם לנוהל המינהלה ולתבחינים שנקבעו על ידה". הובהר בתגובה, כי העותר, יליד 1958, תושב יריחו במקור, היה בקשר עם גורמי הבטחון, והוא הוכר, בחודש פברואר 1990, כזכאי לסיוע המשיבה 3, ומחודש מרץ 1990 "החל הליך שיקום במסגרת המינהלה". בתקופת השיקום, אשר הסתיימה בשנת 2001, קיבל העותר סיוע רב, הן סיוע כלכלי והן בהסדרת מעמדו ומעמד בני משפחתו בישראל.

נטען, כי לעותר עבר פלילי מכביד והוא יצא ונכנס לבתי כלא בשל הרשעותיו הרבות, כעולה מהרישום הפלילי משנות ה-70 וה-80. העותר, לא סר מדרכו הפלילית וגם בתקופת שיקומו הוא המשיך להיות מעורב בפלילים, למרות שנאמר לו כי התנהגותו השלילית "עלולה להשליך על המשך הטיפול השיקומי בו". צוין בתגובה, כי בחודש ספטמבר 1995 הוחלט במינהלה לאשר את זכאותו של העותר לסיוע ברכישת דיור קבע, ואולם, בדיון נוסף שהתקיים בעניינו של העותר, בחודש ינואר 1996, הסתבר כי העותר אינו משתף פעולה עם גורמי השיקום, וכי "לעותר 'הסתבכויות' כספיות שונות". בחודש דצמבר 1996, הוחלט להעניק לעותר סיוע "לעידוד העבודה" בסך ₪ 2,000 למשך 3 חודשים, ובהמשך צומצם הסכום לכדי ₪ 1,300, במטרה להביא את העותר לידי עצמאות כלכלית.

6. בשנים 2000 ו-2001, נבחנה, פעם נוספת, זכאותו של העותר לדיור קבע, ובחודש מאי 2001 נקבע כי הוא אינו עומד בתבחינים הקיימים, לצורך קבלת סיוע זה. עוד הוחלט, לאור מעורבותו של העותר בפלילים וחוסר שיתוף הפעולה שלו עם הצוות השיקומי, לסיים את תהליך השיקומי, תוך מתן סיוע בשכר דירה ותשלום סכום חודשי בסך 1,000 ₪, וזאת למשך 10 שנים. כמו כן, ניתנה לעותר הטבת חינוך עבור ילדיו, לסירוגין, בין השנים 2001-2007.

במסגרת התגובה נמסרו פרטים שונים אודות מפגשים רבים שהתקיימו עם העותר, בהם הודע לו על סיום תהליך השיקומי, ונמסר לו כי הוא אינו עומד בתנאים לקבלת סיוע בדיור קבע. כל אותה עת המשיך העותר את מעורבותו בפלילים, והסתבר כי, בתקופות מסוימות, נמנע העותר מלהעביר את כספי שכר הדירה לידי בעל הבית, בו התגורר. עוד הובהר, כי לאור הרשעותיו הרבות של העותר הוחלט, בשנת 2004, לבחון את ביטול תהליך השיקומי, ולשם כך נפגש נציג המשיבה 3 עם העותר, במתקן הכליאה, בו הוא ריצה, אותה עת, עונש מאסר. בסופו של דבר, הוחלט במינהלה שלא לבטל את תהליך השיקום, ולהותיר על כנה את זכאותו של העותר לשכר דירה ולהטבה בסכום של 1,000 ₪, למשך 10 שנים. במהלך כל אותה תקופה, התקיים שיג ושיח בין העותר לבין נציגי המשיבה 3, כולל חילופי מכתבים, שחלקם צורף לתגובה.

בחודש אפריל 2008, התקיימה פגישה נוספת עם העותר ונמסר לו כי, בשל פעילותו הפלילית נשקלת האפשרות לבטל את הליך השיקומי, ובכל מקרה הודע לו כי תקופת הסיוע בת עשר השנים, לא תוארך. המשיבים פרטו בהרחבה רבה את דבר המפגשים והתכתובות עם העותר, במהלך השנים, דבר העומד בסתירה לטענתו, כי הוא לא היה מודע להחלטות שהתקבלו בעניינו, ולא ידע לאשורה את עמדת המשיבים. עוד צוין בתגובה, כפי שגם נטען על-ידי העותר עצמו, כי הוא סרב, במפגש שהתקיים ביום 30.7.2012, לחתום על מסמך לפיו הוא יודע כי הוא אינו עומד בקריטריונים לרכישת דיור קבע, וכי בחלוף כחצי שנה הוא לא יהיה זכאי לסיוע נוסף בשכר דירה או לכל הטבה אחרת.

על יסוד האמור, התבקשנו לדחות את העתירה, הן על הסף, והן לגופו של עניין. הדיון בעתירה

7. במהלך הדיון בעתירה, כפר העותר בטענות המשיבים בדבר הרשעותיו הקודמות, דבר ששימש כבסיס עיקרי, גם אם לא יחיד, להפסקת הליך שיקומו, ותרם להחלטה כי הוא אינו זכאי לסיוע ברכישת דיור קבע. להוכחת טענתו בנושא עברו הפלילי, הגיש העותר פלט רישום פלילי שהופק על-ידי משטרת ישראל ביום 13.3.2013, ממנו עולה, לכאורה, כי העותר הורשע ביום 8.12.2004, בבית משפט השלום בירושלים בעבירות של זיוף ושיבוש מהלכי משפט, כאשר רישום פלילי זה התיישן בסוף שנת 2012. יצוין, כי ברישום זה לא מפורט העונש אשר נגזר על העותר באותו תיק. בהמשך, צורפו חמישה דפים ובהם פירוט של עשרות תיקים שנסגרו בנסיבות שונות, ובעמוד האחרון מופיע רישום של מב"ד (חקירה תלויה ועומדת) משנת 2009, שעניינו התחזות כעורך דין וקבלת דבר במרמה. נציין כי, כבר בשלב זה, התעורר החשד כי מדובר ברישום פלילי מקוטע ובלתי ממצה, כפי שעלה מגליון הרישום הפלילי, אשר הוגש לנו על-ידי עו"ד אפשטיין, בא כוחם של המשיבים.

לאור הסתירה בין הרישומים הפליליים, החלטנו לדחות את הדיון למועד אחר, וביקשנו כי המשיבים ימסרו לנו הודעה מעדכנת, בתוך 60 ימים, בנוגע להרשעותיו הקודמות של העותר. ואכן, המשיבים חזרו והגישו לעיוננו את גליון המרשם הפלילי של העותר, שהוצג גם בדיון שהתקיים ביום 18.3.2013, ואליו צורפו חלק מפסקי הדין שניתנו בעניינו של העותר. מסתבר, כי מדובר בלא פחות מ-22 הרשעות קודמות, בעבירות של מרמה, זיוף, עדות שקר, איומים, תקיפת בת זוג, אינוס, הפרעה לשוטר במילוי תפקידו, עבירות נגד הרכוש, מתן שוחד, החזקה ושימוש בסמים מסוכנים, ועוד. העותר ריצה תקופות מאסר שונות מאחורי סורג ובריא, כאשר התקופה הארוכה ביותר עומדת על 3 שנות מאסר.

8. בדיון שהתקיים ביום 12.9.2013, התבקש העותר להסביר את פשר הגשת גליון הרישום הפלילי המקוטע והחלקי, על-ידו, ולדבריו הוא הגיש אך ורק את המסמך שנמסר לו על-ידי גורמי המשטרה. העותר חזר וטען, כי לחובתו 3 הרשעות פליליות, וזאת בלבד, כאשר כל יתר ההרשעות הנטענות לא היו ולא נבראו. העותר חזר על טענתו כי הובטח לו מפורשות סיוע בהשגת דיור קבע, ולטענתו הוא הופקר על-ידי שולחיו וכיום הוא חסר מקום מגורים, למרות שהוא סובל מנכות וממחלות שונות.

9. בא כוח המשיבים, עו"ד עמרי אפשטיין, טען כי נסיונו של העותר להעלים את הרשעותיו הקודמות, די בו כדי להביא לדחיית העתירה על הסף. לגופו של עניין, נטען כי עניינו של העותר נבחן על-ידי המשיבה 3, פעם אחר פעם, ונמסר לו, הן בכתב והן בעל-פה, כי הוא אינו עונה על הקריטריונים לקבלת דיור קבע. למרות מעורבותו של העותר בפלילים, הוא זכה לסיוע רב, המסתכם בסכום המתקרב ל-900,000 ₪, והוטעם כי המשכו של הסיוע נעשה מטעמים הומניטאריים גרידא, ולא בשל זכאותו של העותר להמשך התהליך השיקומי.

לאור האמור, התבקשנו על-ידי בא כוח המשיבים לדחות את העתירה.

דיון והכרעה

10. דין העתירה להדחות, הן על הסף והן לגופו של עניין.

הדחייה על הסף נעוצה, בראש ובראשונה, בהגשתה של העתירה בחוסר נקיון כפיים, בשל אי הצגת מלוא העובדות בפני בית המשפט. עילת סף נוספת נוגעת להגשת העתירה בשיהוי ניכר. אשר לעילה הראשונה, אין חולק כי העותר לא גילה לבית המשפט מכלול שלם של נתונים רלבנטיים, ובראשם עברו הפלילי המכביד, הכולל לא פחות מ-22 הרשעות קודמות, בעבירות פליליות חמורות. יתירה מזו, נראה כי העותר אף ניסה להטעות את בית המשפט, בכך שהגיש דו"ח מרשם פלילי חלקי ומקוטע, ואנו מתקשים לקבל את הסברו של העותר, לפיו הוא הגיש את המסמך שקיבל ממשטרת ישראל, בשלמותו. טיעון זה מוקשה ביותר, כיוון שבאותו מסמך, אשר הוגש על-ידו, מופיעה הרשעה אחת בלבד של העותר, ללא פירוט העונש שנגזר עליו, כאשר בכל יתר העמודים מדובר בתיקים שנסגרו. גם לשיטתו של העותר עצמו, יש באמתחתו שלוש הרשעות קודמות, דבר שאינו משתקף מגליון הרישום הפלילי שהוגש על-ידו, באופן המעלה ספק רב לגבי תום ליבו של העותר. בנוסף, לא גילה העותר, הן בכתב העתירה והן בטיעוניו בפנינו, את דבר קיומם של מפגשים רבים עם נציגי המשיבה 3, במסגרתם נמסר לו מפורשות כי תמה תקופת השיקום, והודע לו כי מטעמים הומניטאריים גרידא יימשך הסיוע בשכר דירה ובתשלום כספי של 1,000 ש"ח, למשך 10 שנים נוספות. הסתרת עובדות אלו מבית המשפט, היא בגדר פגם המגיע כדי חוסר ניקיון כפיים, דבר המצדיק את דחייתה של העתירה על הסף (ראו, לעניין זה, בג"צ 893/09 צור נ' מינהל מקרקעי ישראל (18.11.2009); בג"צ 9539/10 בקא' לענייני תכנון ובניה נ' ממשלת ישראל (16.2.2011); בג"צ 5406/10 עמארה נ' משרד הפנים (3.7.2011), וכן, אליעד שרגא ורועי שחר המשפט המינהלי חלק 2 עילות הסף 139 (התשס"ח-2008) (להלן: שרגא ושחר)).

עילה נוספת לדחיית העתירה על הסף, נעוצה בהגשתה של העתירה בשיהוי ניכר. לעותר הודע על דחיית בקשתו לקבלת סיוע ברכישת דירה מזה שנים רבות, ולכל המאוחר בחודש מאי 2001, וכן נמסר לו כי הסיוע ההומניטארי אמור להסתיים בחודש יוני 2011. העותר שקט על שמריו, למרות שהבין כי ההחלטה בעניינו היא בגדר החלטה סופית, וגם לאחר המפגש שהתקיים בחודש יולי 2012, שבו הובהרו לו הדברים, פעם נוספת ובאורח חד משמעי, הוא הגיש את עתירתו בחלוף כארבעה חודשים. עוד ראוי לציין, בהקשר זה, כי העותר הגיש עתירה מינהלית בנושא דומה, בחודש יולי 2008, לבית המשפט המחוזי בירושלים בשבתו כבית משפט לעניינים מינהליים (עת"מ 8362/08), והעתירה נמחקה על הסף, תוך קביעה כי "הסמכות לדון בעניין זה מסורה לבית המשפט העליון בשבתו כבית משפט גבוה לצדק". העותר לא הזדרז להגיש עתירה לבית משפט זה, עד לחודש נובמבר 2012. כפי שנקבע בבג"צ 8713/09 טוויל נ' משרד הבטחון (21.12.2009), מרגע שהסתבר לעותר כי ההחלטה בעניינו סופית "מתחיל מרוץ הזמן לבחינת תקופת השיהוי". ועוד נקבע, כי "כאשר הפונה לרשויות אינו מוכן לראות בסירוב שהוא מקבל סוף פסוק והוא ממשיך ופונה אל הרשויות באופן חד-צדדי, יש לראות בכך שיהוי" (בג"צ 7250/97 סולימאני נ' שר הפנים, פ"ד נד(3) 783 (2000)).

11. כאמור, יש לדחות את העתירה גם לגופו של עניין. הלכה היא כי "לגורמי המינהלה שיקול דעת רחב בהפעלת אמות המידה למתן הסיוע וביישומן למקרה הפרטני, כאשר התכלית העיקרית היא לגמול למסייע על תרומתו לחברה בישראל ולסלול בפניו דרך להשתלב בחברה עד שיעמוד ברשות עצמו. מגמה זו היא המכוונת את היקף הסיוע הניתן, את טיבו ומשך זמנו" (בג"צ 4458/03 פלוני נ' ראש ממשלת ישראל (22.6.2005) בפסקה 7, וראו גם, בג"צ 9820/08 פלוני נ' משרד ראש הממשלה - מזכירות הממשלה (8.11.2011) והפסיקה הנזכרת שם).
- בענייננו, הוכר העותר כזכאי לשיקום על-ידי המשיבה 3, לאור תרומתו לבטחון המדינה, תוך סיכון חייו וחיי בני משפחתו. הטיפול בשיקומו של העותר החל בחודש מרץ 1990 והסתיים בחודש יוני 2001. לאחר זאת, הוחלט להמשיך ולסייע לו, מטעמים הומניטאריים, בשכר דירה ובתשלום של 1,000 ₪ לחודש, לתקופה של 10 שנים, כאשר תקופת הסיוע הוארכה עד לחודש נובמבר 2012. במהלך תקופה זו, היה העותר מעורב בפעילות פלילית עניפה, והוא התעלם מאזהרות נציגי המשיבה 3 כי התנהגותו זו תביא להפסקת הסיוע, והסתבר כי הוא המשיך לעשות דין לעצמו. בנסיבות אלה, וגם משום שהעותר לא ענה לקריטריונים המזכים סייען בדיוור של קבע, הוחלט שלא לאשר את דרישתו לקבלת דיור קבוע ושלא להאריך את תקופת הסיוע, מעבר לתקופה שאושרה לו, כמפורט לעיל. איננו סבורים כי יש מקום או הצדקה להתערב בשיקול דעתה של המשיבה 3, ונראה כי ההחלטות שהתקבלו בעניינו של העותר הינן ענייניות וסבירות, ובודאי שאין לומר כי הן חורגות ממתחם הסבירות (ראו, לעניין זה, שרגא ושחר בעמ' 279). כפי שנקבע בבג"צ 10321/07 ג'ורמנוס נ' מדינת ישראל - משרד הבטחון (11.2.2010), בעניינו של איש צד"ל שהוכר כזכאי לשיקום וטיפול מטעם המינהלה הביטחונית לסיוע "עת ביצע העותר את העבירות בגין הורשע הפר הוא את 'האמנה החברתית' בינו לבין מדינת ישראל", והדברים יפים גם בעניינו של העותר שלפנינו.
12. העתירה נדחת. בנסיבות העניין אין צו להוצאות. ניתן היום, י"א בחשוון התשע"ד (15.10.2013).